

Впродовж 2017–2018 рр. уряд здійснив низку заходів щодо реалізації завдань стратегії на практиці, однак частина завдань не виконується у визначені планом заходів терміни. Саме тому, до стратегії внесено зміни та продовжено терміни реалізації окремих завдань, зокрема щодо запровадження середньострокового бюджетного планування та удосконалення програмно-цільового методу на місцевому рівні.

Вважаємо, що реалізувавши усі визначені завдання у «Стратегії реформування системи управління державними фінансами України на 2017-2020 рр.» в Україні буде значно вдосконалено систему управління державними фінансами, яка дасть змогу забезпечити стійкий економічний розвиток і ефективно надання населенню суспільних послуг належного рівня. Реалізація реформ у даній сфері створить підґрунтя для проведення реформ в інших сферах.

Література:

1. Молдован О. Стратегія реформування системи державних фінансів України: завдання, пріоритети, механізми: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2014. 48 с.
2. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: монографія / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. К.: Кондор-Видавництво, 2012. 376 с.
3. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017- 2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#n9> (дата звернення 02.10.2018р.).
4. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017- 2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 415-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/415-2017> (дата звернення 02.10.2018р.).

Ропицький Володимир Ігорович

ст. гр. ФМ-12, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н. Квасниця О.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Доходи домогосподарства виступають джерелами формування доходної частини бюджету домогосподарства і представляють собою частину національного доходу країни, що надходить у розпорядження домогосподарства, в результаті розподілу та перерозподілу вартості виробленого валового внутрішнього продукту, та призначена для задоволення матеріальних та духовних потреб членів даного утворення.

З точки зору макроекономічного підходу, доходи домогосподарств – це «сукупність економічних відносин, за допомогою яких знов створена в суспільстві вартість розподіляється між власниками чинників виробництва, а також здійснюється перерозподіл первинних доходів з метою оптимізації кінцевого споживання благ і послуг у межах суспільства», а з мікроекономічного — «сукупність надходжень впродовж певного часу зі всіх можливих джерел як у грошовій, так і негрошовій формах, що збільшують активи домашнього господарства і можуть бути спожиті ним без зменшення реальної вартості його майна» [1, с. 142].

Доходи можуть надходити до домогосподарства як у грошовій, так і у натуральній формі. До останніх можна віднести продукцію, отриману з особистого підсобного господарства, натуральну оплату праці, пільги та субсидії від держави, що надійшли у натуральній формі тощо. Однак, якщо домогосподарство здійснює реалізацію продукції, отриманої у натуральній формі, тоді дохід набуває грошової форми вираження та дорівнює виторгу від реалізації [2, с. 193].

Участь домогосподарств у суспільному виробництві в умовах ринкової економіки визначає існування різних форм та можливих джерел отримання доходу, що зумовлює певну складність у їх чіткому виокремленні та групуванні.

Специфічність домогосподарства полягає у тому, що його доходи утворюються у всіх сферах економічних відносин та, в тій чи іншій мірі, присутні у всіх видах доходів, що формуються в економіці. Тому в переважній більшості випадків доходи домогосподарств класифікують в залежності від джерела отримання доходу.

За методологією Державної служби статистики України залежно від основного джерела отримання доходів виділяють наступні види доходів домогосподарств [3]:

- оплата праці найманих працівників;
- змішаний дохід (прибуток) роботодавців та самостійно зайнятих працівників;
- соціальні допомоги, інші поточні та капітальні трансферти;
- доходи від власності та інші фінансові надходження.

Такий підхід до класифікації доходів домогосподарства дає змогу чіткого визначення ролі та місця домогосподарств у розподілі доходів, що утворюються в економіці. Поділ доходів за критерієм основного джерела доходу виступає певним віддзеркаленням взаємодії домогосподарства з іншими секторами економіки та дає можливість здійснення певних регулятивних та управлінських дій, як на рівні держави, так і на рівні окремого домогосподарства, зокрема щодо реалізації таких важливих складових державної фінансової політики як податкова, соціальна, інвестиційна тощо.

Доходи домогосподарств класифікують і за іншими критеріями [4, с. 316]:

1) за часовим критерієм:

- регулярні (оплата праці, орендна плата та інші);
- періодичні (авторські гонорари, доходи з цінних паперів і т. ін.);
- випадкові або разові.

2) в залежності від надійності надходження:

- гарантовані (державні пенсії, доходи від державних позик);
- умовно-гарантовані (оплата праці);
- негарантовані (гонорари, комісійні винагороди).

Використання даної класифікації є дещо ускладненим на рівні державного управління, адже запропоновані критерії поділу не є зорієнтованими на виявлення та відображення взаємодії між учасниками фінансових відносин, а дають змогу лише охарактеризувати отримані доходи по відношенню до конкретного домогосподарства та урахувати специфіку й особливості лише даного учасника. Від так, доцільність використання даного підходу є цілком виправданою лише при здійсненні управлінських дій на рівні окремого домогосподарства.

Домогосподарство в переважній більшості випадків орієнтується на регулярні та гарантовані (або умовно-гарантовані) доходи, що дають змогу здійснювати певне планування щодо можливості витрачання коштів. Натомість отримання випадкових доходів домогосподарством частіше за все є негарантованим. Проте такий дохід виступає додатковим ресурсом для забезпечення потреб членів домогосподарства, або ж може бути використаний як складова для збільшення існуючих заощаджень або витрат.

Крім того, для можливості оцінки динаміки доходів домогосподарств використовують такі показники, як [3]: «наявний доход населення», тобто максимальний обсяг грошових доходів, які призначені для використання домашніми господарствами на придбання споживчих товарів та оплату послуг, та «реальний наявний доход населення», під яким розуміють наявний дохід, скоригований на індекс споживчих цін. Однак, здійснення оцінювання динаміки доходів не розкриває змістовної складової формування доходів, зокрема джерел утворення.

Доходи домашні господарства використовують з метою споживання і нагромадження, для задоволення різноманітних потреб. Отриманий дохід домашні господарства розподіляють між поточним споживанням і зберіганням.

Отже, враховуючи, що доходи домогосподарства можуть утворюватись в різних секторах економіки та поєднують у собі різні складові національного доходу, доцільно вважати розгляд доходів

домогосподарств саме через ціну ресурсу, що використовується для отримання відповідного виду доходу.

Отримання доходів домогосподарством може бути не пов'язано безпосередньо з використанням належних домогосподарству ресурсів, однак є наслідком використання ресурсів, які належать іншому учаснику фінансових відносин, внаслідок чого домогосподарство отримує додаткові (залучені) фінансові ресурси у вигляді позики чи кредиту. Залучення позикових фінансових ресурсів відбувається під певні гарантії повернення, забезпечити які домогосподарство може за допомогою належних йому ресурсів, використавши які можна буде погасити отриману позику.

Певну частину доходів домогосподарство отримує не як плату за використання у виробництві ресурсів, що йому належать, а унаслідок перерозподілу виробленого національного доходу. Механізм перерозподілу реалізується за допомогою низки важелів державного втручання (податкової, цінової, бюджетної, соціальної політики тощо), що дає змогу домогосподарствам отримувати похідні доходи: пенсії, стипендії та інші форми соціальних виплат. До даної групи доцільно додати доходи, що є аналогічні державним трансфертам з огляду на їх односторонній рух, однак мають інше джерело походження. Прикладом таких доходів є надходження у якості допомоги від родичів, друзів, благодійних та місіонерських організацій.

До складу грошових доходів домогосподарств відносять доходи, отримані від занятості в неформальному секторі економіки. Найбільш типовими різновидами неформальної діяльності є вулична торгівля; послуги населенню з будівництва, ремонту, шиття; приватні послуги – прибирання, приготування їжі; приватні уроки; брокерська та посередницька діяльність тощо.

Література:

1. Кізима Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку: монографія. К.: Знання, 2010. 431 с.
2. Свиридонов О. Ю. Финансы, денежное обращение, кредит. Ростов н/Д: Феникс, 2005. 288 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Г.Б. Поляк, Л. Д. Андросова, Т. А. Башкатова. Финансы. Денежное обращение. Кредит: учебник для вузов /под ред. проф. Г. Б. Поляка. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. 512 с.